

ผลของรูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์

Effects of Teaching Model for Enhancing Critical Thinking
in Prenatal Nursing Care of Women with Gestational Diabetes Mellitus

กนกพร นทีธนสมบัติ^{1*}, ชฎาภา ประเสริฐทรง², อีสริย์ เหลืองวิลัย³

¹สาขาการพยาบาลแม่และเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สมุทรปราการ 10540

²สาขาการพยาบาลชุมชนและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สมุทรปราการ 10540

³สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สมุทรปราการ 10540

Kanokporn Nateetanasombat^{1*}, Chadapa Prasertsong², Itsaree Luengwilai³

¹Division of Maternal and Child Nursing, Faculty of Nursing, Huachiew Chalermprakiet University, Samutprakan 10540

²Division of Community and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing, Huachiew Chalermprakiet University, Samutprakan 10540

³Division of Community Adult and Gerontological Nursing, Faculty of Nursing, Huachiew Chalermprakiet University, Samutprakan 10540

*Corresponding authors, e-mail : nkanokporn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ และนักศึกษาที่ได้รับการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 52 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณฯ เอกสารประกอบการสอนเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ กรณีศึกษาจำนวน 3 ราย และแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณฯ เครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .76 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติบรรยาย Paired t-test และ Independent t-test

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มควบคุม มีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.30 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.15 และเกรดเฉลี่ยสะสม เท่ากับ 2.51-3.00 คิดเป็นร้อยละ 57.70 ส่วน กลุ่มทดลอง มีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.84 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 100 และ เกรดเฉลี่ยสะสม เท่ากับ 2.51-3.00 คิดเป็นร้อยละ 46.15 คะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับคะแนนเต็ม 23 คะแนน โดยกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 40.43 เป็น 78.56 ส่วนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.26 เป็น 91.60 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ภายหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง พบว่านักศึกษากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณฯ ภายหลัง

การทดลองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง พบว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน รูปแบบการสอนนี้เพิ่มทักษะการเรียนรู้ผ่านการใช้กรณีศึกษาในสถานการณ์ที่มีความหลากหลายส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การพยาบาล ภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์

Abstract

This quasi-experimental research aimed to compare mean scores between nursing students who received a teaching model for enhancing critical thinking in prenatal nursing care of women with gestational diabetes mellitus, and nursing students who received regular teaching. The samples were 52 junior nursing students. They were divided into an experimental group and a control group. Each group had 26 samples. The research instruments included a teaching model for enhancing critical thinking, teaching materials on gestational diabetes mellitus, three case studies, and assessment form on critical thinking. The content validity had been examined by three experts and the reliability was 0.76. The data were analyzed by descriptive statistics, paired t-test, and independent t-test.

This study found that the majority of control group were 21 years old (42.30%). 96.15% were female. The GPA was between 2.51-3.00 (57.70%). Meanwhile, the majority of experimental group were 21 years old (53.84%) and all were female (100%). The GPA was between 2.51-3.00 (46.15%). Both the control group and the experimental group had increased critical thinking in prenatal nursing care of women with gestational diabetes mellitus when compared with the total 23 scores. The control group had increased the mean scores from 40.43% to 78.56%, whereas the experimental group had increased the mean scores from 39.26% to 91.60%. The comparison of mean scores of critical thinking after and before the experiment found that junior nursing students of the control and experimental groups had significantly increased critical thinking after the experiment at 0.05. However, comparison of mean scores of critical thinking between the control and experimental groups after the experiment found that nursing students of the control and experimental groups had not been different on critical thinking. This teaching model would increase learning skill by using case studies in various situations, which would have the effect of increasing mean scores of critical thinking.

Keywords: teaching model, critical thinking, nursing care, gestational diabetes mellitus

บทนำ

ภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์เป็นภาวะแทรกซ้อนหนึ่งซึ่งพบได้บ่อยที่สุดของการตั้งครรภ์จากความชุกของภาวะอ้วนเพิ่มมากขึ้น วิถีชีวิตที่เคลื่อนไหวร่างกายน้อยลง ความชุกของภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นในสตรีตั้งครรภ์ในวัยเจริญพันธุ์จึงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั่วโลก⁽¹⁾ สมาพันธ์เบาหวานนานาชาติ (International Diabetes Federation: IDF) รายงานว่า ปี ค.ศ. 2021 ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สตรีที่มีอายุระหว่าง 20-49 ปีที่มีภาวะน้ำตาลในเลือดสูงขณะตั้งครรภ์พบความชุกของภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์คิดเป็นร้อยละ 25.9^(2,3) สำหรับประเทศไทย จากการเก็บข้อมูลสตรีตั้งครรภ์ที่คลอดบุตรตั้งแต่เดือนมกราคม 2003 ถึง ธันวาคม 2022 ณ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ที่มีนโยบายการคัดกรองภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์และตรวจเพื่อวินิจฉัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีจำนวนสตรีตั้งครรภ์ 37,027 คนที่คลอดในช่วง 20 ปี มีอายุเฉลี่ย 27.7 ± 5.9 ปี ในปี ค.ศ. 2003 ถึง 30.8 ± 5.4 ปี ในปี ค.ศ. 2022 มีค่าดัชนีมวลกายเฉลี่ย $22.5 \pm 5.4 \text{ kg/m}^2$ ในปี ค.ศ. 2003 ถึง $23.4 \pm 5.7 \text{ kg/m}^2$ ในปี ค.ศ. 2022 และมีความชุกของภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์คิดเป็นร้อยละ 11.4 (4,223 คน) ซึ่งรวม 214 คนที่มีภาวะเบาหวานก่อนการตั้งครรภ์ คิดเป็นร้อยละ 0.6 และ 4009 คนที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ คิดเป็นร้อยละ 10.8 ความชุกของภาวะเบาหวานก่อนการตั้งครรภ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.3 ในปี ค.ศ. 2003 เป็นร้อยละ 1.5 ในปี ค.ศ. 2022 ความชุกของภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.4 ในปี ค.ศ. 2003 เป็นร้อยละ 22.0 ในปี ค.ศ. 2022⁽⁴⁾ ยิ่งไปกว่านั้น ความชุกของภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ในสตรีที่มีความเสี่ยงต่ำต่อการเกิดภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบร้อยละ 12.3 ซึ่งปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญในสตรีที่มีความเสี่ยงต่ำต่อการเกิดภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ได้แก่ อายุมากกว่า 25-29 ปี⁽⁵⁾ ซึ่งทำให้คาดการณ์ได้ว่าภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น และสามารถส่งผลกระทบต่อมารดาและทารกในครรภ์ ได้แก่ ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ ครรภ์เป็นพิษ อัตราการผ่าตัดคลอดเพิ่มขึ้น^(6,7) คลอดก่อนกำหนด⁽⁶⁾ ซึ่งโดยประมาณครึ่งหนึ่งของสตรีที่มีประวัติภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์สามารถพัฒนาเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ภายใน 5 ถึง 10 ปีภายหลังคลอด⁽⁸⁾ ผลต่อทารกในครรภ์ ได้แก่ ทารกตัวโต ทารกเสียชีวิตในครรภ์ ทารกพิการในครรภ์ และภาวะทารกน้ำตาลในเลือดต่ำภายหลังคลอด⁽⁷⁾ แท้ง ทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์⁽⁶⁾

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้จัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาฉบับที่เป็นปัจจุบันของ 2 องค์กรหลัก คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสภาการพยาบาล ซึ่งมคอ.2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง) พ.ศ. 2561 มีจำนวนหน่วยกิต 140 หน่วยกิต และรายวิชา NG 3363 ปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 มีจำนวน 3 หน่วยกิต ซึ่งเป็นการสอนภาคปฏิบัติที่ต้องตอบสนองผลการเรียนทั้ง 6 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความรู้ นักศึกษาต้องมีความรู้และความเข้าใจในสาระสำคัญของกระบวนการพยาบาลและการนำความรู้ไปใช้ในการดูแลสตรีที่มีภาวะเสี่ยง หรือภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และหลังคลอด⁽⁹⁾ ในการจัดการศึกษาทางการพยาบาลเพื่อให้นักศึกษามีผลลัพธ์ด้านความรู้ในการปฏิบัติการพยาบาลที่ดีได้นั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญอย่างยิ่งและต้องสร้างให้เกิดขึ้นในวิชาชีพการพยาบาล ทั้งนี้เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อให้เกิดความสามารถในการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจทางการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁽¹⁰⁾ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดการ

คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) จึงเป็นวิธีการที่สำคัญวิธีหนึ่งที่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถของนักศึกษาพยาบาลในการคิดวิเคราะห์เพื่อให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการที่มีภาวะเจ็บป่วยด้วยความถูกต้องเหมาะสมต่อภาวะสุขภาพที่เกิดขึ้นอีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางทฤษฎีที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการอีกด้วย

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ที่เกิดจากการคิดผ่านปัญหาในการที่จะจัดการปัญหานั้นอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน⁽¹⁾ กล่าวคือ 1) รับรู้และกำหนดปัญหาโดยถามคำถามที่ถูกต้อง (Recognize and define the problem by asking the right questions) 2) เลือกข้อมูลที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา (Select the information or data necessary to solve the problem or answer the question) 3) รับรู้ข้อสันนิษฐานที่ระบุไว้และไม่ได้ระบุไว้ (Recognize stated and unstated assumptions) 4) กำหนดและเลือกการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องและเป็นไปได้ (Formulate and select relevant and/or potential decisions) และ 5) เขียนสรุปข้อสรุปที่ถูกต้อง (Draw a valid, informed conclusion) การตัดสินใจที่เร็วและดีเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการให้การพยาบาลที่ดีของการปฏิบัติการฝึกที่จะคิดอย่างดีในการปฏิบัตินำไปสู่การคิดที่ดีในการปฏิบัติ⁽¹⁾ การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case Study Method) เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้วิธีหนึ่ง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจะมีกรณีเพื่อทำการศึกษาดูโดยจะมีข้อมูลเป็นพื้นฐานและมีปัญหาที่ค้นพบ ลักษณะการเขียนกรณีศึกษาจะกระตุ้นให้ทั้งการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้คิด⁽²⁾ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิชาปฏิบัติการการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 โดยการจัดการเรียนการสอนนั้น นักศึกษาพยาบาลจะเป็นส่วนหนึ่งของทีมสุขภาพในการให้การพยาบาล การเลือกภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้งในครั้งนี้เนื่องจากภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์พบได้บ่อยและพบได้ทุกวันของการขึ้นฝึกปฏิบัติในแผนกฝากครรภ์ของโรงพยาบาลทุกแห่ง ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาลผู้สอนภาคปฏิบัติ ณ แผนกฝากครรภ์ มีความเห็นว่าการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยได้เรียนรู้จากกรณีศึกษาที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ และนำข้อมูลที่ได้รับจากสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์นั้นมาวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในภาวะของโรค ตลอดจนสามารถให้การพยาบาลที่สอดคล้องกับกรณีศึกษานั้นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจส่งผลให้เกิดขึ้นทั้งมารดา และทารกในครรภ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมเบาหวานนานาชาติ (IDF) ได้กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญสำหรับสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ คือ การควบคุมและติดตามระดับน้ำตาลในเลือดอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อลดภาวะเสี่ยงที่เป็นผลกระทบทั้งของมารดาและทารกในครรภ์ โดยการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทางสุขภาพ⁽³⁾

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ระหว่างนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ และนักศึกษาที่ได้รับการสอนเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ตามปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ภายหลังการเข้าร่วมรูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ มากกว่าก่อนเข้าร่วมการทดลอง

2. นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ภายหลังการทดลอง มากกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม

ขอบเขตของการวิจัย การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาทั้งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา NG 3363 ปฏิบัติการการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับรูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์และกลุ่มควบคุมได้รับรูปแบบการสอนเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ตามปกติเพื่อเปรียบเทียบผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่ต่างกัน ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนกันยายน 2564 - กุมภาพันธ์ 2565

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา NG 3363 ปฏิบัติการการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 จำนวน 52 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ จำนวน 26 คน และกลุ่มควบคุม คือ กลุ่มนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนแบบปกติ จำนวน 26 คน โดยการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้โปรแกรม G*Power 3.1.9.4 ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับคำนวณขนาดตัวอย่างโดยกำหนดค่าอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.8 และค่าแอลฟาที่ 0.05 ใช้ค่าอำนาจทดสอบที่ 0.9 และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 26 คน รวมทั้งสิ้น 52 คน⁽¹³⁾ และดำเนินการวิจัยโดยให้ 26 คนแรกเป็นกลุ่มควบคุม และ 26 คนต่อมาเป็นกลุ่มทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. รูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ประกอบด้วยทำให้ความรู้เรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ การคัดกรอง การตรวจประเมินเพื่อยืนยันภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ การพยาบาลแก่สตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเบาหวาน โดยใช้วิธีการเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. คู่มือการให้ความรู้เรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้ คือ ความหมายของภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ การคัดกรอง การตรวจประเมินเพื่อยืนยันภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ การพยาบาลแก่สตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเบาหวาน พร้อมแบบประเมินสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์

3. กรณีศึกษาจำนวน 3 กรณีศึกษา กำหนดให้นักศึกษา 1 คนได้รับกรณีศึกษา 1 ราย/วัน โดย กรณีศึกษาจะเป็นสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ซึ่งรายละเอียดของกรณีศึกษา ประกอบด้วย อายุ อายุครรภ์ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ น้ำหนัก ส่วนสูง ประวัติสุขภาพของสตรีตั้งครรภ์และครอบครัว ผลการตรวจคัดกรองและวินิจฉัยภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ การรักษา และการประเมินผลการรักษาจากการติดตามระดับน้ำตาลในเลือด โดยสามารถพิจารณาได้จากสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก พร้อมใบงานเพื่อการกระตุ้นทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 5 ใบ ได้แก่

ใบงานที่ 1 เป็นใบงานที่กำหนดให้นักศึกษากำหนดปัญหา

ใบงานที่ 2 เป็นใบงานที่เลือกข้อมูลที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา

ใบงานที่ 3 เป็นใบงานที่รับรู้ข้อสันนิษฐานที่ระบุไว้และไม่ได้ระบุไว้

ใบงานที่ 4 เป็นใบงานที่กำหนดให้เลือกตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องและเป็นไปได้ในการให้การพยาบาล

ใบงานที่ 5 เป็นใบงานที่เขียนสรุปข้อสรุปที่ถูกต้อง

โดยนักศึกษากลุ่มทดลองแต่ละคนจะได้วิเคราะห์กรณีศึกษา 3 ราย/ 3 วัน

4. แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ซึ่งลักษณะของแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสถานการณ์ของกรณีศึกษา ประกอบด้วย คำถามเพื่อการวิเคราะห์ 5 ข้อ (23 คะแนน) คือ ข้อ 1 เป็นคำถามเพื่อประเมินชนิดของภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พร้อมเหตุผล (2 คะแนน) ข้อ 2 ปัจจัยเสี่ยงของกรณีศึกษา พร้อมเหตุผล (4 คะแนน) ข้อ 3 ปัญหาของกรณีศึกษา พร้อมเหตุผล (4 คะแนน) ข้อ 4 การพยาบาลของกรณีศึกษา พร้อมเหตุผล (8 คะแนน) และข้อ 5 การสรุปภาพรวมของกรณีศึกษา (5 คะแนน) ที่ประกอบด้วย ปัจจัยเสี่ยงชนิดของภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ปัญหาของสตรีตั้งครรภ์และทารกในครรภ์ และการพยาบาลสำหรับสตรีตั้งครรภ์รายนี้

5. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ และคะแนนผลการเรียนเฉลี่ย (GPA)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความตรงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญสาขาการพยาบาลแม่และเด็ก อาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญภาวะเบาหวาน และอาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญระเบียบวิธีวิจัย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง Index-Objective Congruence (IOC) = .88 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ อ.972/2563 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2563 ผู้วิจัยขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ และประสานประธานรายวิชา NG 3363 เพื่อขออนุญาตทำการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนรายวิชา NG 3363 ปฏิบัติการการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2

กลุ่มทดลอง ได้รับรูปแบบการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ซึ่งมีกิจกรรมการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นเวลา 3 วัน ดังนี้

กิจกรรมการสอนวันที่ 1 ของการขึ้นฝึกปฏิบัติ ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 สรุปข้อมูลความรู้เรื่องโรคเบาหวานขณะตั้งครรภ์ กิจกรรมที่ 2 การสอนพร้อมสาธิตและสาธิตย้อนกลับโดยใช้กรณีศึกษา 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และกำหนดปัญหาโดยถามคำถามที่ถูกต้องโดยการสอนจากการวิเคราะห์

กรณีศึกษาตัวอย่างสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์

ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกข้อมูลที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่กำหนดให้

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดข้อสันนิษฐานที่ระบุไว้และไม่ได้ระบุไว้ จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่กำหนดให้

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดและเลือกการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องและเป็นไปได้ จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่
กำหนดให้

ขั้นตอนที่ 5 เขียนสรุปข้อสรุปที่ถูกต้องของกรณีศึกษานั้น

กิจกรรมการสอนวันที่ 2 ของการขึ้นฝึกปฏิบัติ ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือโดยใช้กรณีศึกษาตัวอย่างสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ของนักศึกษาได้รับการมอบหมายประจำวันให้ดูแลโดยใช้การดำเนินการ 5 ขั้นตอนนี้ และกิจกรรมที่ 2 (ขั้นตอนที่ 1-5 ที่ได้ศึกษกรณศึกษาสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ที่ได้รับมอบหมายประจำวัน) โดยนักศึกษานำเสนอกรณีศึกษานั้น พร้อมการวิเคราะห์ปัญหาและให้การพยาบาลที่เหมาะสมกับกรณี

กิจกรรมการสอนวันที่ 3 ของการขึ้นฝึกปฏิบัติ ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือโดยใช้กรณีศึกษาตัวอย่างสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ของนักศึกษาได้รับการมอบหมายประจำวันให้ดูแลโดยใช้การดำเนินการ 5 ขั้นตอนและกิจกรรมที่ 2 แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์สำหรับกลุ่มทดลองนั้น ภายหลังได้รับกรณีศึกษาเบาหวานในแต่ละวันแล้ว ในช่วงเวลาต่อมากลุ่มทดลองสามารถเลือกกรณีศึกษาที่มีภาวะของโรคอื่นขณะตั้งครรภ์ที่น่าสนใจเพิ่มเติมได้

สำหรับกลุ่มควบคุม วันที่ 1 ของการขึ้นฝึกปฏิบัติ ช่วงเวลา 7.30-8.30 น. ได้รับการสรุปข้อมูลความรู้เรื่องโรคเบาหวานขณะตั้งครรภ์ และประชุมปรึกษาหารือก่อนการรับกรณีศึกษา หลังจากนั้นมอบหมายกรณีศึกษาที่เป็นสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ที่มารับบริการที่แผนกฝากครรภ์ของโรงพยาบาล ชักประวัติ ประเมินอาการและอาการแสดง ศึกษาผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ การรักษา และให้การพยาบาลกรณีศึกษา ช่วงเวลา 15.00 น. ประชุมปรึกษาหารือหลังได้รับกรณีศึกษาเพื่อสรุปสาระเรื่องโรคและเขียนรายงานการพยาบาลส่งผู้วิจัยที่เป็นอาจารย์นิเทศในวันรุ่งขึ้น วันที่ 2 และ 3 ของการขึ้นฝึกปฏิบัติ ช่วงเวลา 7.30-8.30 น. ได้รับการประชุมปรึกษาหารือก่อนการรับกรณีศึกษา หลังจากนั้นให้นักศึกษาเลือกกรณีศึกษาที่มีภาวะของโรคอื่นขณะตั้งครรภ์ที่น่าสนใจ และชักประวัติ ประเมินอาการและอาการแสดง ศึกษาผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ การรักษา และให้การพยาบาลกรณีศึกษา ช่วงเวลา 15.00 น. ประชุมปรึกษาหารือหลังได้รับกรณีศึกษาเพื่อสรุปสาระเรื่องโรคและเขียนรายงานการพยาบาลส่งผู้วิจัยที่เป็นอาจารย์นิเทศในวันรุ่งขึ้น

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย พร้อมอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสิทธิตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการวิจัย หรือถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อคะแนนในรายวิชา NG 3363 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเข้าใจและยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจและลงนามยินยอมในเอกสารให้ความยินยอม ผู้วิจัยได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่าข้อมูลที่ได้อาจถูกเก็บเป็นความลับ และนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ สถิติ Paired t-test และ Independent t-test

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 52 คน แบ่งเป็น กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองกลุ่มละ 26 คน โดยกลุ่มควบคุม นักศึกษาส่วนใหญ่ มีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.30 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.15 เกรดเฉลี่ยสะสม เท่ากับ 2.51-3.00 คิดเป็นร้อยละ 57.70 ส่วนกลุ่มทดลอง นักศึกษาส่วนใหญ่ มีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.84 ทั้งหมดเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 100 เกรดเฉลี่ยสะสม เท่ากับ 2.51-3.00 และ 3.01-3.05 คิดเป็นร้อยละ 46.15 และ 46.15

ผลการศึกษา พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม) และนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ (กลุ่มทดลอง) ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง นำเสนอด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ โดยคิดจากคะแนนเต็ม 23 คะแนน พบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับคะแนนเต็ม โดยกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 40.43 เป็น 78.56 ส่วนกลุ่มทดลองมีคะแนน

เฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 39.26 เป็น 91.60 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง นำเสนอด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคิดเป็นร้อยละจากคะแนนเต็ม 23 คะแนน (n=26)

หัวข้อ	กลุ่มควบคุม			กลุ่มทดลอง		
	M	SD	ร้อยละ	M	SD	ร้อยละ
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (คะแนนเต็ม 23 คะแนน)						
ก่อนการทดลอง	9.30	2.69	40.43	9.03	3.63	39.26
หลังการทดลอง	18.07	2.72	78.56	21.07	2.48	91.60

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม) และนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ (กลุ่มทดลอง) ภายหลังจากการทดลองกับก่อนการทดลอง พบว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ภายหลังการทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ โดยเปรียบเทียบภายในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ภายหลังจากการทดลองกับก่อนการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired t-test

กลุ่มตัวอย่าง	N	Mean	SD	t	p
กลุ่มควบคุม หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	26	8.76	3.07	14.53	.00*
กลุ่มทดลอง หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	26	12.03	3.89	15.76	.00*

*P < .05

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม) และนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ (กลุ่มทดลอง) โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ภายหลังจากทดลอง พบว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังจากทดลอง โดยใช้สถิติ Independent t-test

ตัวแปร	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		t	p
	Mean	SD	Mean	SD		
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ						
หลังการทดลอง	18.07	2.72	21.07	2.48	3.66	.25

*P < .05

สรุปและอภิปรายผล

นักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับคะแนนเดิม โดยกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 40.43 เป็น 78.56 ส่วนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 39.26 เป็น 91.60 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า รูปแบบการสอนแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ (กลุ่มทดลอง) ที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าการสอนในรูปแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) อาจเนื่องจากกลุ่มทดลองได้ทดลองฝึกฝนการคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์จำลองที่ได้เรียนรู้ในแต่ละวัน ทำให้นักศึกษากลุ่มทดลองพัฒนาการคิดวิเคราะห์จากกรณีศึกษาที่ได้รับเพิ่มขึ้น จึงทำให้นักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ได้รับรูปแบบการสอนแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์มีคะแนนสูงขึ้นภายหลังทดลองซึ่ง จันทรา พรหมน้อย เนตรนภา พรหมเทพ และศมนันท์ ทศนีย์สุวรรณ อธิบายสอดคล้องว่า หากนักศึกษาได้รับการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์จะยิ่งส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น⁽¹⁴⁾ สอดคล้องกับการศึกษาของ ตะวันรัตน์ สกฤษรุ่งรังสิ ชยนุช ไชยรัตน์ และ ชญาภรณ์ ตีวารี พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมการสอน กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05⁽¹⁵⁾ และ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ ตรีสายลักษณ์ และ บำเพ็ญ พงศ์เพชรดี พบว่า คะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม 6 ทักษะ หลังการจัดการเรียนการสอนในคลินิกโดยวิธีวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง สูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05⁽¹⁶⁾

ยิ่งไปกว่านั้นคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม) และนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ (กลุ่มทดลอง) ภายหลังจากทดลอง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า การเรียนการสอนทางการพยาบาลในภาคปฏิบัติเป็นการเรียนรู้โดยเน้นการใช้กรณีศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพรรณิ กัณฑ์ลลิต ตรีชฎา ปุ่นสำเร็จ และชุตินา มาลัย กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์จริง และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานนี้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่อาศัยความรู้ การสืบค้นและ/หรือการปฏิบัติโดยใช้สถานการณ์ทางการพยาบาลที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาชัดเจน ผ่านการนำเสนอและอภิปรายกรณีศึกษา (ในรูปแบบของการเขียนรายงาน และ/หรือ การประชุมหรือทางวิชาการ) ดังนั้น ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการอภิปรายเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและลุ่มลึก และยังเป็นการกระตุ้นทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนด้วย⁽¹⁷⁾ ซึ่งอาจารย์พยาบาลผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างให้นักศึกษาพยาบาลได้เกิดการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้การพยาบาลที่เหมาะสมตามปัญหาของผู้รับบริการเฉพาะราย

อย่างไรก็ตาม จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม) และนักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการสอนแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ (กลุ่มทดลอง) ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังจากทดลอง พบว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้จากมคอ.2 ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง) พ.ศ. 2561 ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่กำหนดหนึ่งในวัตถุประสงค์ของบัณฑิตที่จบการศึกษาในหลักสูตรต้องมีลักษณะที่มีความสามารถใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีระบบ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560 ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการกำหนด มคอ.1 ในสาระของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ทั้งหมด 13 ข้อซึ่งข้อที่ 4 นั้นเกี่ยวข้องกับ คิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์⁽¹⁸⁾ ดังนั้น ไม่ว่านักศึกษาพยาบาลจะได้รับการเรียนการสอนในรูปแบบใดก็ตาม การเรียนการสอนของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตจะต้องสร้างเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งสิ้น⁽⁹⁾ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่สำคัญหรือเป็นทักษะแกนสำหรับนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักศึกษาพยาบาลที่จะต้องพัฒนาให้เกิดในตนเอง⁽¹⁹⁾ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา NG 3363 ปฏิบัติการการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 นั้น เป็นนักศึกษาที่ผ่านการเรียนรู้ทางการพยาบาลทั้งทฤษฎีและปฏิบัติอย่างน้อย 2 ปี สอดคล้องกับ นรพรพงษ์ ไคร์เครือ อัสพิญา หะยิดาโ๊ะ วชิระ เข้มพงษ์ และ นุสรรา สัมปชัญญานนท์ ที่พบว่าเพศ อายุ และ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01⁽¹⁹⁾ โดยปกติ การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล อาจารย์พยาบาลในทุกรายวิชาทางการพยาบาลได้ฝึกฝนนักศึกษาพยาบาลให้เกิดการคิด

อย่างมีวิจารณญาณเพื่อให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ต้น อีกทั้งนักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องใช้กระบวนการทางการพยาบาลเป็นรากฐานในการปฏิบัติการพยาบาลซึ่งมีขั้นตอนที่พยาบาลจะต้องคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา⁽²⁰⁾ จึงทำให้พบว่า การเพิ่มจำนวนกรณีศึกษาที่มากขึ้นอย่างเดียวในการจัดรูปแบบการสอนนั้นไม่สามารถที่เสริมทักษะให้คะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลสตรีที่มีภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์เกิดการแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้ เพราะลักษณะการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่นักศึกษาพยาบาลใช้การเรียนการสอนหลักคือการศึกษารายกรณีอยู่แล้ว ดังนั้น วิธีการสอนแบบผสมผสานจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ในการจำแนกข้อมูล สรุปประเด็นปัญหา ตลอดจนการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีเหตุผล⁽¹⁴⁾ และการเลือกรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามรายวิชา หรือ ผสมผสานวิธีการสอน อาทิเช่น ปัญหาเป็นฐาน การประชุมปรึกษาภายหลังการพยาบาล การประชุมปรึกษาก่อนเกิดเหตุการณ์ การทำแผนผังแนวคิด หรือ สถานการณ์จำลอง ให้แก่นักศึกษาสามารถส่งผลต่อการเป็นพยาบาลวิชาชีพเพื่อการให้บริการสุขภาพแก่ผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ⁽¹²⁾ และด้วยศตวรรษนี้เป็นศตวรรษที่ 21 รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้จัดกิจกรรมกระบวนการเรียนแบบฝังรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ จนสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาพยาบาลได้อีกด้วย⁽²¹⁾

ข้อจำกัด

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด19 ซึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนต้องปรับตารางฝึกและช่วงเวลาฝึกตามสถานการณ์ จึงมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาของการทำวิจัย การจัดกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่สามารถใช้วิธีการจับคู่แบบ (Matched-pair) ได้เนื่องจากการจัดกลุ่มนักศึกษาได้ถูกกำหนดโดยคณะกรรมการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของคณะพยาบาลศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ เพื่อให้ นักศึกษามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้น การนำวิธีการสอนให้มีความหลากหลาย อาทิเช่น การใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem based learning: PBL) การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) การใช้ผังความคิด (Concept mapping) แบบอื่นร่วมในการจัดรูปแบบการสอนน่าจะเป็นการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้นักศึกษาพยาบาลมีความเข้มแข็งขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การพัฒนารูปแบบการสอนที่มีการผสมผสานวิธีการสอนโดยนำการสอนที่ใช้สถานการณ์จำลอง ใช้ผังความคิด และการใช้ปัญหาเป็นหลักในการเรียนรู้ควรพัฒนาในรายวิชาของคณะพยาบาลศาสตร์ในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมการคิดวิจารณ์ในการเรียนการสอนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. The American College of Obstetricians and Gynecologists. ACOG practice bulletin no.190 : clinical management guidelines for obstetrician-gynecologists. *Obstet Gynecol.* 2018;131(2):e49-64.
2. International Diabetes Federation. South-East Asia diabetes report 2000 — 2045 [internet]. 2021 [updated 8 Nov 2021; cited 2023 Dec 30]. Available from: <https://diabetesatlas.org/data/en/region/7/sea.html>
3. International Diabetes Federation. Hyperglycaemia in pregnancy (HIP) (20-49 y) prevalence of gestational diabetes mellitus (GDM),% [internet]. 2021 [updated 8 Nov 2021; cited 2023 Dec 30]. Available from: <https://diabetesatlas.org/data/en/indicators/14/>
4. Jatavan P, Luewan S, Sirilert S, Tongsong T. Trends in the prevalence of diabetes mellitus in pregnancy during the past two decades in Northern Thailand [internet]. 2023 [cited 2023 Dec 30]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10177818/pdf/healthcare-11-01315.pdf> (in Thai)
5. Sirirat S, Ruangvutilert P, Yapan P, Boriboonhirunsarn D. Prevalence of gestational diabetes mellitus among women with lower risk for gestational diabetes in Siriraj hospital. *Thai J Obstet Gynaecol.* 2022;30(5):313-20. (in Thai)
6. Srichumchit S, Luewan S, Tongsong T. Outcomes of pregnancy with gestational diabetes mellitus [internet]. 2015. [cited 2023 Dec 30]. Available from: <https://w1.med.cmu.ac.th/obgyn/files/2022/01/599-Srichumchit-2015-3.pdf> (in Thai)
7. Jeerakornpassawat D, Sirichotiyakul S. Gestational diabetes mellitus [internet]. 1973. [cited 2023 Dec 30]. Available from: <https://w1.med.cmu.ac.th/obgyn/lecturesttopics/topic-review/4456/> (in Thai)
8. International Diabetes Federation. Gestational diabetes [internet]. 2020 [cited 2020 Feb 2]. Available from: www.idf.org
9. Faculty of Nursing, Huachiew Chalermprakiet University. TQF2 nursing curriculum (revised curriculum) B.E. 2018. Samutprakan : Faculty of Nursing, Huachiew Chalermprakiet University; 2018. (in Thai)
10. Sirisupluxana P. Teaching nursing students to develop critical thinking skills. *J Boromarajanani College of Nursing, Nakhonratchasima.* 2013;19(2):5-18. (in Thai)

11. Harding M, Snyder JS, Preusser BA. *Winningham's critical thinking cases in nursing*. 6th ed. St.Louis: Mosby; 2016.
12. Kusoom W, Tongvichean S. Developing critical thinking skill for nursing students. *J Faculty of Nursing Burapha University*. 2017;25(3):1-8. (in Thai)
13. Vorapongsathorn T, Vorapongsathorn S. Sample size calculation for research: using G*power program [internet]. 2018. [cited 2020 Jun 10]. Available from:http://advisor.anamai.moph.go.th/download/Journal_health//2561HEALTH41_/2HEALTH_Vol41No2_.02pdf (in Thai)
14. Promnoi C, Promtape N, Tasaneesuwan S. Critical thinking ability among senior nursing students faculty of nursing, Prince of Songkla university. *Songklanagarind J Nurs*. 2012;32(3):1-12. (in Thai)
15. Sakulrungsathorn T, Chaiyaratana C, Tiwaree C. Effectiveness of teaching program to develop the critical thinking skills among nursing students. *J Faculty of Nursing Burapha University*. 2023; 31(1):17-28. (in Thai)
16. Trisayaluk T, Phongphetdit B. Effect of using case analysis method in clinical teaching towards happiness in learning and critical thinking skills among nursing students. The 10th NPRU National Academic Conference. Nakhon Pathom Rajabhat University Nakhon Pathom Thailand 29-30 March 2018 [internet]. 2018 [cited 2023 Dec 30]. Available from: <https://publication.npru.ac.th/bitstream/123456789/167/1/ทัศนีย์%20ตรีศายลักษณ์.pdf> (in Thai)
17. Kanhadilok S, Punsumreang T, Malai C. A design of case based learning for promoting learning outcomes in practicum. *Songklanagarind J Nurs*. 2019;32(3):130-8. (in Thai)
18. Ministry of Education. Bachelor of nursing science B.E. 2017 [internet]. 2017 [cited 2017 Nov 17]. Available from: <https://www.ops.go.th/images/2563/tqf-hed/46f2018011909463762.pdf> (in Thai)
19. Khaikhuea N, Hajidaaoh A, Khemphong V, Sumpachaiyanond N. Study nursing students' critical thinking ability. These students were studying in the nursing program, faculty of nursing, Chulalongkornrajavidyalaya university, Sisaket. *Chalermkarnchana Acad J*. 2017;4(2):135-40. (in Thai)
20. Harnyut O. Nursing process and implications. *J Royal Thai Army Nurs*. 2014;15(3):137-43. (in Thai)
21. Suwanjaroen J, Sarakshetrin A, Malai C. Teaching models to enhance the 21st century skills for bachelor's degree nursing students [internet]. 2017. [cited 2022 Nov 17]. Available from: <http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/67287> (in Thai)